

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

HISTORIAE EC||CLESIASTICAE PARS || PRIMA, QVA CONTI-||NENTVR ||
Eusebij cognomento Pamphili Cæsareæ Palæ-||stinæ Episcopi lib. 10.||
Eiusdem de vita Constantini magni lib. 4.|| Oratio Constantini magni ad
sanctoru[m] cœtu[m].|| Oratio eiusdem Eusebij in laudem Constanti-||ni
magni ad trigesimum ...

Christopherson, John

[Köln], 1569

De viris ecclesiasticis, qui ea tempestate celebres erant, & quinam ex ipsis
vsque ad ecclesiae depopulationem superfuerunt. Cap. XXVI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29861

*De viris ecclesiasticis, qui ea tempestate celebres
erant, & quinam ex ipsis vsque ad ecclesiam
depopulationem superfuerunt.*

CAP. XXVI.

Talis igitur causa extitit commentitiæ illius doctri-
næ & erroris, qui temporibus supra demonstratis
in lucem prodit: quibus quidem temporibus cum
Falix quinquennio Romanam rexisset ecclesiam, Euty-
chianus eius capessit locum. Iste non decem mensibus
ad exitum plene perductis, Gaius, qui nostra viguit me-
moriam, Cleri ministerium reliquit. Cui, cum quindecim
annos illud munus administrasset, a Marcellino succes-
sum est. Cuius temporibus persecutio supra demonstra-
ta (in qua ipse martyrio occubuit) exorta est. Per id tem-
poris episcopatum Antiochiæ, post Doninum mortuū,
obtinet Timæus, cui Cyrillus, qui nostra vixit ætate
successit: cuius temporibus Dorotheum dignitate sacer-
dotali tum Antiochiæ donatum, virum sane disertum
cognouimus. Hic in sacris literis exquisite eruditus fuit,
linguæ Hebraicæ diligentem nauauit operam, adeo ut
scripturas Hebraicas scienter posset intelligere. Erat
honestis ac liberalibus parentibus prognatus, humanio-
ris literaturæ neūtiquam expers: eunuchus reuera natus,
uti illum imperator propter incredibilem eius naturam,
in suam familiam asceuerit, & præfectura purpuræ tingen-
dæ, quæ apud Tyrum est, honorifice donauit. Istum nos
scripturas in ecclesia non in eommode explicantem au-
diuimus. Cyrillo vita defuncto, Tyrannus ecclesiæ An-
tiochiæ episcopatum assequitur, quo illo officio fun-
gēte, bellū ad ecclesias expugnandas susceptū vehemēter
exarsit. Laodicēsis ecclesiæ gubernationē, post Socrate
Eusebius obtinuit, ex vrbe Alexādria oriūsus. Causa
autē eius à patria profectiois erat controuersia illa de
Paulo Samosateno suscepta. Cuius gratia in Syriā pro-
fectus, ab illis qui ad religionē Christi propagandū om-
ne suum studiū cōferebant, ne domum reuerteretur, pro-
hibitus fuit: qui quidem (sicuti ex verbis Dionysii
de eo à nobis supra citatis facile licet cognoscere)

EUSEBII HISTORIAE

præ cæteris præstantibus nostri temporis viris, tanquam
 pretiosus quidam pietatis thesaurus extitit. Anatolius
 genere, etiam Alexandrinus post illum creatur episco-
 pus, bonus, ut aiunt, boni viri successor. Qui cum ob e-
 loquentiam, tum ob doctrinam humaniorem, & cogni-
 tionem philosophiæ, inter homines nostri temporis, qui
 erant spectatissimi, facile principè locum obtinuit: quip-
 pe in Arithmetica, Geometria, Astronomia, & differen-
 di facultate, in contemplatione & perspicentia naturæ
 in oratorum quoque disciplinis venerat ad summum:
 quarum rerum gratia fama est, ciues Alexandria, eum il-
 li ludo, in quo Aristotelis doctrina docebatur, magi-
 strum præfecisse. Ac tamen in obsidione Alexandria,
 cum ibi magna esset frumenti inopia, alias præclare ab
 eo res gestas penè infinitas commemorant, utpote qui
 singularem dignitatis prærogatiuam præ cæteris magi-
 stratibus ab omnibus ciuibus adeptus fuisset, tamen ex-
 empli causa, hanc vnã solum hoc loco citabo. Fertur,
 cum frumentum illis diu obsessis deesset, ita ut farres,
 quæ in vrbe grassabatur, multo magis intolerabilis, quam
 hostium impetus, qui iam extrinsecus premebat, existe-
 ret, hunc, quem dico, cum huic interesset calamitati, tale
 quoddam remedium illis proinde inuenisse. Cum altera
 pars ciuitatis cum exercitu Romano societatem belli ge-
 rendi coiunxisset, & propterea obsidione non vexaretur,
 Eusebium forte inter eos, qui minime erant obsessi, ver-
 santem (adhuc enim ibi habitabat, inque Syriam minime
 demigrauerat) & magnum decus, nomenque celebre
 etiam à duce Romani exercitus consecutum, de his qui
 fame, illius obsidionis tempore, interierunt, per inter-
 nuntium Anatolius certiore facit. Eusebium autè cum
 hoc intellexeret, à duce maximi beneficii loco postulaf-
 se, uti illis qui vellent se ab hostibus ex vrbe ad eum sua
 sponte recipere, vitam ac salutem daret. Quem qui-
 dem, petitione, ut voluit, impetrata, Anatolio significaf-
 se. Hunc autem, nuntio ab Eusebio accepto, senatum
 Alexandrinorum coegisse: ac primum poposuisse ab il-
 lis, ut cum Romanis amicitiam iungerent. Quo qui-
 dem sermone, ubi illos grauitè commotos videbat, ci-
 uis:

xiss:

gisse: at huic, quod iam dicam, vos ne utiquam refragatu-
 ros arbitror, illis, qui in hac dimicatione videntur mini-
 me esse necessarii, minimeque vobis vtilis, vt anus, in-
 fantes, & senes, liberam e portis egrediendi potestatem,
 quo velint, faciatis, consilium est. Quid enim istos iam
 iam prope merituros apud nos ipsos continemus? Quid
 modo mancos, & corporibus mutilatos, peneque exhau-
 stos, fame opprimimus? viros solos, & iuuenes viribus
 valentes alere oportet, & frumentum, quod necessarium
 est, his, qui ad ciuitatis propugnationem accommodati
 sunt, congerere. Quibus rationibus cum senatum in
 suam sententiam adduxisset, ipsum primum assurgen-
 tem, suffragium tulisse, vt omnis multitudo, siue viro-
 rum, siue mulierum, quæ ad rem militarem parum esset
 idonea, à ciuitate libere excederet: quoniam si mane-
 rent, ibique cum magno ciuitatis morarentur incommo-
 do, nullam salutis spem illis (quippe fame viderentur pe-
 rituri) esse omnino relictam. Cui sententiæ cum à cæte-
 ris omnibus, qui aderant in senatu esset assensum, parum
 aberat, quin omnes, qui obsidione cingebantur, ser-
 uasset incolumes, atque in primis, vt qui erant Christia-
 ni, deinde vt alii cuiusque ætatis, qui ciuitatem incol-
 bant, salui aufugerent, diligenter prouidit: vnde non hi
 solum, quibus senatus decreto potestas facta erat ex vr-
 be exeundi, verum etiam sub eorum nomine, alii fere
 infiniti vestitu muliebri clanculum induti, noctu, illius
 prouisione, e portis egressi sunt, & ad Romanorum ex-
 ercitus confugerunt: vbi illos omnes Eusebius beni-
 gne excipiens, more patris, aut medici, longa obsidione
 debilitatos, omni prouidentia, & curatione in integrum
 restituit. Duobus eiusmodi pastoribus ecclesia Laodi-
 censis (quorum alter alteri deinceps ordine proxime suc-
 cessit) diuina prouidentia potita est: qui post bellum à
 nobis iam demonstratum ab vrbe Alexandrina eo de-
 migrarunt. Quanquam vero non multi libri ab Anato-
 lio erant elaborati, totidem tamen ad nos peruenerunt,
 vnde cum eius eloquentiam, tum multiplicem cogitatio-
 nem licet animaduertere: idque in illis potissimum, in qui-
 bus ea, quæ de Paschate ab aliis ante decreta fuerant,

EVSEBII HISTORIAE

explanavit. Ex quibus libris necessarium putavi, ista verba è Canonibus de Paschate ab Anatolio in eisdem libris conscriptis petita recensere. In primo anno, hoc festum novilunium primi mensis occupat, quod est circuli, decem & nouè annorum principium. Quod secundum Aegyptios est vigesimo sexto die mensis Phamenoth, secundum Macedonum menses, vigesimo secundo Dystri, sed vt Romani numerant ad vndecimum Calendaris Aprilis. In vigesimo sexto die Phamenoth, qui supra positus est, sol reperitur non modo primam signorum, intrasse sectionem, sed iam quartum diem in ea pergrasse. Istam sectionem, primam duodecimam partem, æquinoctium, mensium principium, caput circuli, planetarum cursus, reciprocationem appellare solent. Ea autem sectio, quæ istam proximè antegreditur, mensium extremas, sectio duodecima, pars duodecima vltima, finis ambitus & conuersionis planetarum dicitur. Quapropter, qui principium primi mensis in illo vigesimo sexto die Phamenoth esse putant, ad decimum quartum diem proximè secundum illum, festum Paschatis celebrandum statuant, eos vehementer errare dicimus. Neq; est hæc nostra sententia, sed ab antiquis Iudeis ante Christum, cum sic decretum fuit, tum ab illis in primis obseruatum. Quod ex Philonis, Iosephi, Musæique verbis licet cognoscere. Neq; ex his solum, sed ab aliis qui illis sunt vetustiores, nimirum duobus cognomèto Agathobulis, præceptoribus illius eximii Aristobuli: Iste ex septuaginta interpretum numero, qui sacras & diuinas scripturas, Ptolomæi Philadelphi, & eius patris rogatu ex sermone Hebraico in Græcum conuerterunt, vnus fuit: qui etiam commentarios in legem Moysis conscriptos, iisdem regibus dedit. Isti scriptores dum quæstiones Exodi dissolunt, aiunt omnes ex æquo Pascha siue *ἡ Πάσχα* id est festum transitus, verum æquinoctium, medio primo mense, celebrare oportere: hocque tempus esse primam sectionem, cursus solis, siue cum sol penitus obierit signiferum, vt quidam illorum nominat, orbem. Addit eodem Aristobulus, quod in festo Paschatis non modo sol, sed luna etiam necessario debet esse in transitu sectionis æquinoctialis.

Et cum

Et cum duæ sint æquinoctiales sectiones, verna altera, altera autumnalis (quæ ex diametro altera alteri, opponuntur) cumque decimus quartus dies mensis ad vesperam, Festo transitus assignatus sit, luna semper soli ex aduerso consistet, sicut etiam in omnibus pleniluniis cere licet sectione, igitur æquinoctii verni sol: luna aut sectionem æquinoctii autumnalis occupabit necessario. Alia præterea non pauca ab illis memorata, partim probabilia, partim ratis & firmis demonstrationibus conclusa, noui: quibus Pascha & festum Azymorum omnino post æquinoctium agendum ostendere conantur. Verum eiusmodi demonstrationum momenta, quæ ab illis peti possunt, missa facio: à quibus legis Mosaicæ velamen adeo penitus ablatum est. vt iam de cætero aperta facie, vt ita dicam, Christum Christi que doctrinam & passiones perpetuo contemplantur. Sunt etiam quædam velut regulæ ac præceptiones in libro, qui inscribitur Enoch, quæ declarant primum mensem apud Hebræos circiter æquinoctium esse. Anatolius porro institutiones in Arithmetica decem libris explicatas reliquit. Alia item extant eius opera, quæ exempla otii præclare in sacris literis ab eo collocati, & multæ in eisdem exercitationis perspicua argumenta dant. Hunc Theotecnus Cæsareæ Palæstinarum episcopus, per manus impositionem primus episcopum ordinavit: qui eum successorē sibi post mortem ad ecclesiæ suæ procuracionem deligendum prouidit, vnaque cum illo ad aliquod temporis spatium ecclesiæ Cæsariensi præfuit. Verum Anatolius, cum concilium Antiochiæ de Paulo Samosateno convocatum, eum accerferet, ad Laodicensium urbem aduentans, ibi Eusebio mortuo comorari à fratribus coactus est. Anatolio exiit à vita, postremus ante persecutionem illi ecclesiæ præfuit Stephanus: qui quanquam cum propter philosophiæ cognitionem, tum propter reliquam liberalem eruditionem apud multos in magna admiratione fuit, tamen propter animum eius, quo erat erga sacram fidem haud satis sincere affectus, non tantum laudis meruit: sicut tempore persecutionis progrediente, quod illum simulatorem, timidum, & ignauium potius quam verum Philosophum declarabat, perspicue

*Vide Pfe
re. in ca
ta. Eccle.
Script.*

EUSEBII HISTORIAE

patefactum fuit. Et quamuis eius inconstantia ac leuitate, ecclesiae illius status videretur ruina collapsurus, fuit tamen Dei omnium seruatoris clementia sustentatus: idque quia confestim Theodotus vir sanè & reipse, & proprio nomine (Theodotus à Deo datus dicitur) illius ecclesiae episcopus designatus, se vere episcopum demonstrauit. Nam vt in medicina, quae ad corporum curationem pertinet, sic in animorum morbis sanandis primas ferè tulit: humanitatis autem, morum probitatis, clementiae, commiserationis, & studii causa, quod in eos ostendit, qui opem ab eo poscebant, facile omnes superauit. In Sacris deniq; disciplinis multus erat ei usus, & crebra exercitatio. Sed de eo satis, vbi Theotecnus episcopatum Caesareae Palaestinae diligentissime fuisset executus, mortemque oppetiisset, illud ministerium Agapio tributum fuit. Quem maximum laborem in eo obeundo collocasse & accuratissimam suscepisse provisionem in populo gubernando, & maxime omnium quasi plena manu eos, qui in egestate versabantur, subleuasse cognouimus. Cuius temporibus Pamphilum virum disertissimum, & ipsa vitae ratione verum philosophum, in ea ecclesia presbyterii dignitate donatum accepimus. Qui quidem qualisnam fuerit, & vnde ortus, non breui videtur explicatione posse aperiri. Singula igitur quae ad eius vitam attinent, qua ratione institutus, cuius generis certamina pro variis fidei confessionibus, dum sauebat persecutio, pertulerit, & quali tandem corona martyrii redimitus sit, separato quodam libello de eo disseruimus. Iste autem praeter ceteros, qui ibi versabantur, maximam omnium de se excitauit admirationem. Inter homines etiam nostrae aetatis rarissimos quidem, & singularis cuiusdam virtutis, ex presbyteris Alexandrinis Pierium, ex praesidibus autem ecclesiarum Ponti Meletium episcopum cognouimus. Ac Pierius cum ob inopem admodum & egentem vitae rationem, qua sua sponte susceperat, tum ob philosophorum disciplinas, quibus erat imbutus, satis spectatus & illustris fuit: in literarum quoque diuinarum, cum cognitione, tum explicatione, in disceptationibus praeterea concionibusq;

nibusque publice in ecclesia faciendis supra modum excitatus. Meletius autem, quem homines eruditi $\mu\epsilon\lambda\epsilon\tau\eta\varsigma$ $\alpha\tau\tau\iota\kappa\eta\varsigma$ id est mel Articum ex nominis sui notatione nuncupabant, talis certè fuit, qualem propter summam in omnibus rebus notitiam & cognitionem, merito perfectissimum dixeris. Ac propter singularem eius dicendi vim & virtutem, nemo illum satis abunde admirari ac suspicere poterit. At hoc fortasse illi natura quodammodo insitum aliquis dixerit: verum eius in multiplici aliarum rerum experientia, in varia cuiusque generis doctrina facultatem, quis valet aliquando superare? Quod autem in omnibus scientiis, quæ ad acumen rationis, & disserendi subtilitatem spectant, cum artificiose expositus, tum diserte eloquens fuerit, si quis vel semel de eo fecerit periculum, facile credo, concesserit. Virtutes porro, quæ magno cum splendore in eius vita elucebāt, non illis rebus erant vlla ex parte inferiores. Iste persecutionis tempore in fines Palestinæ confugit: vbi eum ad septem annos integros, plene cognouimus. Hierosolymorum ecclesiæ ministerium post Hymenæum episcopum, quem paulo ante demonstrauius, Zambdas cepessit. Paulo post, isto mortuo, Hermon postremus eorum, qui ante persecutionem, nostra memoria, ibi concitatus, fuerunt episcopi, in sede illa apostolica ad hoc usque tempus reseruata collocatus fuit. Postquæ Maximus decem & octo annos episcopatu Alexandriæ post mortem Dionysii fuerat perfunctus, Theonas eius potitur loco. Quo tempore Alexandriæ Achilles presbyterio, vnà cum Pierio donatus, cœpit hominum fama celebrari: qui scholæ sacratæ Christi fidei instituendæ præfectus, in singulari ac plane rarissimo pietatis munere exequendo nemini secundus fuit, & vitæ institutionisq; euangelicæ modum atque rationem ingenue excoluit. Post Theonam cum decem & nouem annis ecclesiā administrasset, in episcopatum Alexandriæ succedit Petrus. Hic duodecim annis continuis in eo officio fungendo cum summa dignitate inter primos floruit. Qui eum triennium prope ante persecutionis tempus, in ecclesia

EVSEBII HISTORIAE

clesia illa gubernanda contriuisset, de reliquo vitam du-
xioris exercitatione & magis seuera traduxit, & vti om-
nibus constabat, ecclesiarum vtilitati omni cura ac stu-
dio prospexit. Ac propterea nono persecutionis anno,
capite amputato, erat à Deo insigni martyrii corona do-
natus. Quoniam quidem seriem & rationem successio-
nis apostolorum & episcoporum ab ortu seruatoris no-
stri vsque ad euersionem & vastitatem ecclesiarum de-
ductam, eamque iam ad trecentos & quinque annos
continuatam hactenus explanauimus, sequitur, vt de in-
ceps certamina eorum, qui viriliter & excelso ani-
mo pro pietate hoc nostro tempore dimica-
runt, quàm multa, quàmque graua
& acerba fuerint, ad posterita-
tis memoriam scriptis
prodamus.

Septimi libri finis.